

De oplossing van het vlak, — inclusief kleur en vorm, geschiedt dus noodwendig in overeenstemming met de ontroering. De innerlijke waarneming zet zich om in een uiterlijk waarneembaren vorm.

Hoe dieper de waarneming gaat, hoe meer de schilderij van het uiterlijk waarneembare, — de aanleiding, zal verschillen.

Beeldend kunstenaar is slechte hij wiens ontroering een beeldende vorm aanneemt, zooals musicus slechts hij is wiens ontroering een muzikalen vorm aanneemt; zooals dichter slechts hij is wiens ontroering zich in een lied omzet.

Droeg voorheen de ontroering vrucht in het afbeeldsel, in de moderne kunst moet de ontroering vrucht dragen in het middel; dat is in de schilderkunst: de verf.

Alles wat de schilderkunst te zeggen heeft moet tot uiting komen in de constructieve spraak der schilderkundige middelen; de kompositie.

Wat is kompositie? In de schilderkunst beteekent het de Rangschikking en het samentreffen van vorm en kleurencontrasten en -overeenkomsten volgens het beeldend bewustzijn. Zooals voor een musicus de Stilte, voor den bouwmeester de Ruimte de eerste voorwaarden voor kompositie zijn, zoo is het passende beginsel voor den schilder: het Vlak. De bouwmeester breekt de ruimte door in steen gerealiseerde *maatverhoudingen*; de musicus breekt de stilte door *klankverhoudingen*; de schilder breekt het vlak door *kleur- en vormverhoudingen*.

De geschiedenis der schilderkunst levert ons het bewijs dat de natuurlijke en praktische waarden in beeldende en aesthetische waarden werden omgezet. Er zijn in de schilderkunst der traditie composities waarin figuren van menschen zijn aangebracht om een dominerende lijn of beweging te krijgen. In zekere composities treffen wij vlakbreking aan door het een of andere object.

Wat voorheen instinctief was het toepassen van *natuurlijke* voor *beeldende* waarden: het uitdrukken van een lijn door een figuur, enz., werd in de twintigste eeuw doelbewust.

De eerste die het begrip kompositie in de praktijk herstelde was de fransche schilder Henri Matisse. Hij maakte de natuur tot het beeldend-expressieve en moet als de eerste onder de *expressionisten* genoemd worden.